

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ У СУДОВІЙ СИСТЕМІ

Сергій Михайлович ГЛУБОЧЕНКО,

кандидат юридичних наук

Протидія недоброчесності у судовій системі ґрунтується на комплексі правових засад, визначальне місце серед яких належить нормам Конституції України. Остання являє собою Основний закон держави. Це, як слушно відмічають Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, І. І. Дахова та ін., являє собою унікальний нормативно-правовий акт, специфіка якого полягає у тому, що у ньому Український народ виражає свою суверенну волю, утверджує демократичні основи конституційного ладу та гарантії правового статусу людини і громадянина, визначає систему і структуру державної влади і місцевого самоврядування, засади територіального устрою держави, принципи й гарантії громадянського суспільства [0, с.15-16]. Ю. М. Бисага та ін. звертають увагу на той факт, що з наукової точки зору конституція може розумітися у формальному та матеріальному сенсах. У матеріальному розумінні конституція являє собою писаний акт або сукупність актів чи конституційних звичаїв, які перш за все проголошують та гарантують права і свободи людини і громадянина та визначають основи суспільного ладу, форму правління і територіального устрою, основи організації центральних та місцевих органів влади, їх компетенцію та відносини, державну символіку та столицю. Тобто у цьому значенні не йдеться про сувору формалізацію певних положень, правил, які відіграють роль юридичного базису для усіх інших правових актів, нижчих за ієрархією, заснованою на юридичній силі цих актів. Однак у змістовному сенсі цей писаний акт (акти) чи звичаї, визнаються суспільством як відправні та обов'язкові до виконання. Конституція у формальному значенні, як слідує вже із назви самого підходу, це закон або група законів, що мають вищу юридичну силу щодо всіх інших законів та інших актів. У цьому випадку конституція це не просто записаний звіт правил чи звичаїв, а прийнятий у суворо встановленому народом або уповноваженим ним представницьким органом м нормативно-правовий акт, в якому формалізовані основоположні цінності та принципи, гарантії та правила організації й функціонування суспільного життя в країні, як публічного, так і приватного. Специфіка конституції у її формальному розумінні полягає у тому, що юридичної точки зору вона є ключовим джерелом права, закон для законів, що виражається в її особливому порядку прийняття та внесення до неї змін, у верховенстві в правовій системі держави [0, с.51-52]. Дослідники також цілком слушно звертають увагу на те, що Конституція, окрім того, що вона є юридичним документом, має суттєве політичне навантаження, адже вона є по суті

концентрованим виразом політичної волі щодо устрою суспільного та державного життя [0, с.62-65]. В. О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самотуга, Л. А. Філяніна також підтримуючи позицію щодо формального та матеріального підходу до тлумачення конституції, відмічають, що саме цей нормативно-правовий акт закріплює основи здійснення народовладдя, і саме у ньому, окрім іншого, визначена система основних інститутів та засади їх функціонування [0, с.23-24]. До кола основних функцій конституції фахівці, як правило, відносять: юридичну, політичну, установчу, ідеологічну. Враховуючи вище зазначене щодо сутнісного змісту та функцій Конституції, очевидно, що її засади є основоположними та визначальними і для досліджуваної протидії. Такий характер конституційних засад визначається її найвищою юридичною силою, прямою дією, стабільністю, насиченістю принципово важливими цінностями та світоглядними ідеями, посиленням рівнем забезпеченості з боку держави [0, с.17-21].

Таким чином, конституційні засади визначають ідейно-ціннісні аспекти протидії, а також її політико-правові та організаційно-інституційні основи. Важливо звернути увагу на те, що у Конституції України прямо закріплена вимога про доброчесність судді як неодмінний критерій його професійної діяльності та репутації. Звісно тлумачення цього поняття у Основному законі немає, однак його відображення на рівні цього нормативно-правового акту є свідченням того, наскільки ця властивість є принципово важливою умовою нормального функціонування правосуддя. Засади конституційного рівня з одного боку визначають те, до чого мають прагнути суб'єкти протидії, а по-друге, на яких принципах вона має ґрунтуватися, з урахуванням яких цінностей та обмежень має здійснюватися для того щоб бути ефективною і, разом із тим, не посягати на незалежність суддівської влади.

Список використаних джерел:

1. Конституційне право України : навч. посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, І. І. Дахова та ін.]. Харків : Право, 2021. 368 с.
2. Ковалів М.В., Гаврильців М.Т., Біхар М.М. К64 Конституційне право України: Навчальний посібник. Львів: ТОВ «Ліга-прес», 2014. 402 с.
3. Конституційне право України : Підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.
4. Конституційне право України : навч. посібник [для підгот. до іспиту за кредитно-модульною сист. навчання]. 2-е вид., перероб. і доп. / В. О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самотуга, Л. А. Філяніна. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 293 с.